

ชันโรง

ชื่อไทย : ชันโรง (ผึ้งจิ๋ว)

ชื่อสามัญ/ชื่ออังกฤษ : stingless bee

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Trigona spp.*

โดย น.ส.รุ่งอรุณ อ้นสุดใจ

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

กลุ่มส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ

โทรศัพท์ : 0 2940 6102

พื้นที่ที่เลี้ยงชันโรงมากที่สุด

สถิติการผลิต			
	ปี 56	ปี 57	ปี 58
จำนวนผู้เลี้ยง (ราย)	697	1,566	1,615
จำนวนรัง (รัง)	6,602	8,891	9,013
ผลผลิตเฉลี่ย	300-500 กรัม/รัง/ปี		
ผลผลิตรวม (กก.)	3,000 กก.		
วัตถุดิบ - ใช้ในประเทศ	100 %		

ต้นทุน / ผลตอบแทน	
ต้นทุน(ปี 58 : 2,565-2,865 บาท/รัง)	
- ค่าพันธุ์	500 - 800 บาท
- ค่าวัสดุกล่องเลี้ยง	500 บาท
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	1,565 บาท
ผลตอบแทน (รัง/ปี)	300 - 500 บาท/รัง/ปี

ปี	จำนวน (รัง)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ช่วยผสมเกสร (ไร่)
2556	6,602	697	6,107
2557	8,891	1,566	16,505
2558	9,013	1,615	16,505

ที่มา : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (ผึ้ง)

Crop requirement (สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการผลิต)
- สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมควรมีอุณหภูมิระหว่าง 25-30 องศาเซลเซียส และมีแหล่งน้ำสะอาด
- ควรตั้งรังในที่ร่ม และไม่มีสารพิษปนเปื้อน
- การเลี้ยงช่วยในการผสมเกสร ใช้อัตรา 4 รัง/ไร่
- การเลี้ยงต้องคำนึงถึงสุขภาพของชันโรง และการเก็บผลผลิตต้องคำนึงถึงความสะอาดและป้องกันการปนเปื้อน
- พันธุ์ชันโรงที่นำมาเลี้ยงในปัจจุบันมี 7 ชนิด ได้แก่ <i>Trigona laeviceps</i> , <i>Trigona pagdini</i> , <i>Trigona fuscobalteata</i> , <i>Lisotrigona furvu. Engel</i> , <i>Trigona fimbriata</i> * ชัยบาดัง <i>Trigona apicalis</i> ชัยบาดำ และ <i>Trigona</i>

ราคาขายของน้ำผึ้งชันโรงที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศ (บาท/กิโลกรัม)												
ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2556	1,000											
2557	1,000											
2558	1,200											

ส่งออก	ข้อได้เปรียบเสียเปรียบสินค้าไทย	นำเข้า
: ประเทศไทยไม่มีการนำเข้า และส่งออกน้ำผึ้งชันโรง	ประเทศผู้ผลิตสำคัญ -	ประเทศผู้นำเข้าสำคัญของโลก -

ฤดูผลผลิต (ร้อยละที่ออกสู่ตลาด)											
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
←-----→											

แหล่งผลิต

ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น

ภาคกลาง ได้แก่ -

ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด

ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล ตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต ประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดที่เลี้ยงมาก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี

ศักยภาพ/จุดเด่น	ปัญหา/ข้อจำกัด	แนวทางพัฒนา/แก้ไข
<p>การผลิต</p> <p>ชั้นโรงเป็นแมลงในวงศ์เดียวกับผึ้ง มีพฤติกรรมเก็บน้ำหวานจากดอกไม้และละอองเกสรหรือเรณูมาใช้เป็นอาหารแต่ชั้นโรงไม่มีเหล็กในจึงไม่สามารถต่อยได้ ชั้นโรง เป็นแมลงช่วยผสมเกสรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นแมลงที่ช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตพืชเศรษฐกิจ เช่น เงาะ มะขาม ทานตะวัน มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย เป็นต้น ที่มีนิสัยไม่เลือกตอมดอกไม้ที่ถูกแมลงอื่นตอมแล้ว และสามารถเน้นพืชที่ต้องการผสมเกสรได้ เพราะชั้นโรงมีรัศมีหากินประมาณ 300 เมตรจากรัง</p> <p>ปัจจุบัน</p> <p>ชั้นโรงเป็นแมลงที่มีการจัดการเลี้ยงและดูแลรักษาได้ง่าย ปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมได้ดี และมีต้นทุนการเลี้ยงที่ต่ำชั้นโรงสามารถเก็บผลผลิตได้ น้ำผึ้งชั้นโรงที่เป็นน้ำผึ้งสมุนไพร มีราคาแพงกว่าน้ำผึ้งจากการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ และได้พวอพอลิส (มีส่วนประกอบของสาร antibiotic สามารถยับยั้งเชื้อราและแบคทีเรียได้) นำมาใช้ในอุตสาหกรรม</p> <p>เครื่องสำอาง สบู่ ยาสีฟัน ลูกอม เป็นต้น</p>	<p>การผลิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมการเลี้ยงชั้นโรงยังอยู่ในวงจำกัดเนื่องจากเป็นแมลงที่เลี้ยงเพื่อการผสมเกสรพืชเป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการใช้แมลงผสมเกสร 2. เกษตรกรยังไม่มีความรู้ในการเลี้ยงและการแยกขยายรังชั้นโรง 3. ผลการศึกษาวิจัยมีน้อยและอยู่ในวงจำกัด 4. การขยายพันธุ์หรือแยกรังชั้นโรงเพื่อเพิ่มจำนวนรัง มักพบปัญหารังที่แยกได้เป็นรังสายเลือดชิด (inbreeding colony) ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรพลรังในรังต่ำ ผลผลิตต่ำ และรังล่มสลายทำให้เกษตรกรในหลายๆ พื้นที่เลิกการเลี้ยงชั้นโรง 5. พันธุ์ชั้นโรงที่สามารถนำมาเลี้ยงได้มีเพียง 7 สายพันธุ์ และการแยกขยายพันธุ์ปีหนึ่ง ๆ สามารถทำได้เพียง 1-2 ครั้ง เท่านั้น <p>การแปรรูป</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การแปรรูปและการนำชั้นโรงไปใช้ประโยชน์ยังไม่แพร่หลาย <p>การตลาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกลุ่มผู้เลี้ยงชั้นโรงเพื่อจำหน่ายผลผลิตยังมีน้อย 	<p>การผลิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงชั้นโรงให้กับเกษตรกร 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจด้านการผลิตและการตลาด โดยได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงชั้นโรงในจังหวัดที่มีศักยภาพ <p>เช่น รูปแบบ หรือกล่องเลี้ยงชั้นโรงให้เหมาะสม และการส่งเสริมพันธุ์ชั้นโรงที่สามารถนำมาเลี้ยงและผลิตขยายพันธุ์ได้</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ค้นหาแนวทางการให้ความรู้เพื่อลดปัญหาการเกิดสายเลือดชิด (inbreeding) ที่ส่งผลให้เกิดการล่มสลายของรังชั้นโรง <p>การแปรรูป</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตรูปแบบการแปรรูป บรรจุกฎหมายให้สวยงามมีความหลากหลาย และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์จากชั้นโรง ได้แก่ น้ำผึ้งชั้นโรง และพวอพอลิส ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง <p>การตลาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาสัมพันธ์การใช้แมลงผสมเกสรในสวนผลไม้